

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Олішевського Віктора Михайловича
на тему: «Адаптаційні зміни печінки та показники продуктивності корів за
поліморбідної патології»,
представленої на здобуття освітньо-наукового ступеня
доктора філософії галузі знань 21 «Ветеринарна медицина»
за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність дослідження. У сучасних умовах трансформації аграрного сектору України питання збереження здоров'я та продуктивного довголіття великої рогатої худоби набувають стратегічного значення. Особливе місце в цій проблематиці посідає рання діагностика та профілактика метаболічних порушень, зокрема патологій печінки у високопродуктивних молочних корів.

Ключовим деструктивним механізмом є негативний енергетичний баланс у ранній післяотельний період. У цей час потреби організму в енергії значно перевищують її надходження з кормом, що запускає інтенсивну мобілізацію жирових резервів. Як наслідок, надмірне вивільнення жирних кислот створює передумови для розвитку кетозу та жирової дистрофії печінки.

Печінка, виконуючи роль центральної «метаболічної лабораторії», у перехідний період зазнає максимального функціонального навантаження. За умов надмірної ліпомобілізації її адаптаційні та компенсаторні можливості вичерпуються, що призводить до глибоких морфофункціональних порушень. Ситуація ускладнюється тим, що кетоз часто перебігає у субклінічній формі та нерідко поєднується з іншими післяродовими захворюваннями – метритом, маститом та гіпокальціємією.

Така поліморбідна патологія зумовлює розвиток складного комплексу структурних змін у печінковій тканині: від жирової інфільтрації гепатоцитів до дистрофічних та запальних процесів. Це безпосередньо позначається на зниженні надоїв, зниженні відтворної здатності та передчасному вибракуванні тварин, причому з кожною наступною лактацією структурні зміни в органі лише поглиблюються.

Незважаючи на значний масив наукових напрацювань, питання адаптаційних змін печінки саме за умов поєднаного перебігу метаболічних і післяродових патологій залишаються недостатньо висвітленими. Брак комплексних даних про взаємозв'язок морфологічного стану печінки з продуктивними показниками корів у таких умовах визначає необхідність проведення даного дослідження.

Таким чином, актуальність дисертаційної роботи зумовлена об'єктивною потребою у поглибленому вивченні адаптаційних механізмів печінки за поліморбідних станів, що має вагоме теоретичне значення та практичну цінність для підвищення ефективності сучасного молочного скотарства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Актуальність обраної теми та важливість проведених досліджень підтверджується тим, що дисертаційна робота була однією з складових

науково-дослідної роботи кафедри внутрішньої патології та морфології факультету ветеринарної медицини та тваринництва Поліського національного університету «Морфофункціональні основи адаптації печінки корів за поліморбідної патології», № державної реєстрації 0122U201951 (виконувалась в період 2022–2026 років).

Наукова новизна роботи. Вагомим науковим результатом дисертації є одержання нових даних, що поглиблюють сучасні уявлення про забезпечення якості молока. Уперше здійснено комплексну оцінку впливу впровадження належних виробничих і гігієнічних практик (GMP/GHP) у виробничих умовах ПРАТ ПК «Поділля» на безпечність і якість молочної сировини.

Також проведено всебічне морфологічне дослідження печінки корів голштинської породи різних лактацій за умов поліморбідної патології, що дозволило отримати нові дані щодо характеру змін її структури. Вивчено особливості клітинного складу, розмірів і гістологічної організації органа. Встановлено зв'язок між морфологічними порушеннями печінки при поєднанні захворювань (кетоз–гіпокальціємія, кетоз–мастит, кетоз–ендометрит) і рівнем продуктивності та відтворення.

На підставі аналізу виявлено розвиток жирової дистрофії, некротичних змін і перипортального фіброзу залежно від комбінації патологій і періоду лактації. Крім того, доведено ефективність застосування препарату «Кекстон» у транзитний період, що проявляється зниженням рівня кетонів, нормалізацією біохімічних показників і зменшенням частоти субклінічного кетозу.

Аналіз змісту дисертації, її методичний рівень і ступінь завершеності. Дисертаційна робота виконана з дотриманням чинних вимог МОН України та має чітко визначену архітектуру. Основний зміст викладено на 243 сторінках комп'ютерного тексту. Робота ілюстрована 13 таблицями, 10 діаграмами та 50 рисунками, що забезпечує високий рівень наочності представлених результатів.

Структурно дисертація складається з:

- з анотацій на українській та англійській мові;
- списку праць, опублікованих за темою дисертації;
- змісту;
- переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів;
- вступу, в якому розкрито актуальність обраної теми, визначено зв'язок дослідження з науковими планами та програмами; окреслено мету й основні завдання роботи із зазначенням об'єкта та предмета дослідження, а також наведеними методами, що використовувалися; висвітлено наукову новизну отриманих результатів і їх практичну цінність; зазначено особистий внесок автора; подано відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження; охарактеризовано наукові публікації автора; описано структуру та загальний обсяг дисертації;
- розділу 1 (Огляд літератури), що містить 4 підрозділи, у яких проведено аналіз метаболічної детермінації кетозу та патоморфологічних

аспектів поліморбідних станів. Розділ завершується узагальнюючим висновком;

- розділу 2 (Матеріали та методи), який охоплює опис об'єкта досліджень та детальну методологію (клінічну, біохімічну, зоотехнічну та терапевтичну). Методичний розділ структурований на 2 основні підрозділи з деталізацією за напрямками діагностики;

- розділу 3 (Результати власних досліджень), що є експериментальним ядром роботи. Він містить 5 масштабних підрозділів, які охоплюють аналіз виробничої практики, ефективність застосування препарату «Кекстон», біохімічні показники крові та детальний патоморфологічний моніторинг стану печінки корів за різної кількості лактацій. Кожен підрозділ логічно завершується висновками;

- аналізу та узагальнення результатів, де проведено аналіз отриманих даних та їх порівняння з існуючими науковими теоріями;

- висновків та пропозицій виробництву, що мають пряме прикладне значення;

- списку використаних джерел, що включає 260 найменувань, з яких 174 (понад 65%) представлені латиницею, що свідчить про широке залучення сучасного світового досвіду до вирішення наукової проблеми.

Доповнюють роботу додатки, що підтверджують практичне впровадження результатів.

Вступ дисертаційної роботи Олішевського В. М. викладений логічно та послідовно (обсяг 9 сторінок), повністю відповідаючи чинним вимогам МОН України щодо оформлення наукових праць.

У розділі чітко обґрунтовано актуальність обраної теми та її безпосередній зв'язок із науковими програмами й планами ветеринарної галузі. Дисертантом коректно визначено мету роботи та сформульовано конкретні завдання, які в сукупності дозволяють розв'язати поставлену наукову проблему.

Автор демонструє високий рівень методологічної культури: об'єкт, предмет та комплекс методів дослідження обрані адекватно до мети роботи. Окремої уваги заслуговує чіткість формулювань наукової новизни та практичної значущості одержаних результатів. У вступі повною мірою відображено особистий внесок здобувача, апробацію матеріалів на наукових форумах та публікаційну активність.

Розділ 1. «Огляд літератури» складається з 4 підрозділів і викладений на 28 сторінках (з 31 по 58 стор.). У ньому здобувачем ґрунтовно проаналізовано сучасні наукові погляди на метаболічну детермінацію кетозу та його роль у розвитку поліморбідної патології у високопродуктивних корів.

Автором детально описано патоморфологічну характеристику печінки та сучасні біомаркери її функціонального стану за умов поліморбідності. Окрему увагу приділено біохімічному профілю крові як індикатору функціональної спроможності гепатоцитів, а також ветеринарно-санітарній оцінці якості молока в контексті системних патологій.

Опрацювавши значний масив літературних джерел, дисертант слушно зауважує, що попри глибоку вивченість окремих метаболічних розладів, у

доступній літературі бракує цілісних досліджень адаптаційних змін печінки саме в умовах поєднаного перебігу кетозу та післяродових ускладнень.

Наприкінці розділу здобувач наводить узагальнюючий висновок, у якому, провівши паралелі з результатами інших дослідників та спираючись на новітні здобутки ветеринарної морфології, переконливо підтверджує актуальність обраного напрямку та необхідність проведення власних комплексних досліджень.

Розділ 2. «Вибір напрямів досліджень, матеріали і методи виконання роботи» описаний на стор. 59–68 оформлений послідовно, логічно та вирізняється високим методичним рівнем. У ньому здобувач чітко визначає об'єкт і матеріал дослідження, а також детально описує комплекс методів, застосованих для реалізації поставлених завдань.

Дисертаційна робота присвячена вивченню морфофункціональних основ адаптації печінки високопродуктивних корів голштинської породи за умов поліморбідної патології (кетозу в поєднанні з ендометритом, маститом або гіпокальціємією). Дослідження проводилось упродовж 2022–2025 рр. на базі ПрАТ ПК «Поділля» та кафедри внутрішньої патології та морфології Поліського національного університету.

Матеріал дослідження є надзвичайно об'ємним та репрезентативним: загальна вибірка включала 327 тварин на різних стадіях лактації (першої, другої та третьої). У розділі представлено чіткий алгоритм проведення роботи – від формування груп та клінічного скринінгу до поглибленого патоморфологічного аналізу та статистичної обробки даних.

Для вирішення поставлених завдань застосовано широкий спектр сучасних та класичних методик:

- клінічних та лабораторних: експрес-діагностика кетозу (Ketotest®), біохімічне дослідження крові (автоматичний аналізатор AU480), оцінка якості молока-сировини (тест-система Біозі).
- морфологічних: гістологічне дослідження печінки із застосуванням світлової мікроскопії (Carl Zeiss Primo Star) та спеціальних забарвлень для виявлення дистрофічних змін.
- цитометричних: морфометричний аналіз із використанням цифрової системи Image Scope (Aperio Technologies, США) для кількісної оцінки об'єму гепатоцитів, ядер та їхнього співвідношення.
- зоотехнічних: моніторинг вгодованості (BCS) та оцінка молочної продуктивності.

Окремий підрозділ присвячено методиці застосування препарату «Кекстон» як інструменту профілактики метаболічних розладів.

Важливим аспектом є суворе дотримання здобувачем принципів біоетики та законодавства України («Про захист тварин від жорстокого поводження»), що підтверджує гуманний підхід до проведення експериментів. Статистична обробка результатів проведена на високому рівні з використанням програмного пакету Statistica 6.0 та F-критерію Фішера ($P < 0,05$; $0,01$; $0,001$).

Обраний комплекс матеріалів і методів є цілком адекватним меті та завданням дисертації. Він забезпечує всебічну оцінку стану печінки та формує

надійну методологічну основу для отримання достовірних наукових результатів.

Розділ 3. «Результати власних досліджень» займає найбільший обсяг та становить 79 сторінок дисертаційної роботи. Дисертант даний розділ описав у 5-ти основних підрозділах, кожен з яких поділений, в свою чергу ще на підрозділи.

Дисертантом у підрозділі 3.1 висвітлюється характеристика виробничих умов ПРАТ ПК «Поділля» та аналізується система контролю якості й безпечності молока. Автор надає опис сучасних канадських технологій утримання худоби голштинської породи та впровадження принципів НАССР, GMP і GHP на підприємстві. У висновку до першого підрозділу дисертант акцентує увагу на тому, що автоматизація процесів доїння та багаторівневий санітарний контроль забезпечили стабільне покращення показників якості молока-сировини.

У підрозділах 3.2–3.3 представлено результати досліджень, присвячених профілактиці кетозу та вивченню впливу препарату «Кекстон» на біохімічні показники організму корів. Підрозділ 3.4 містить аналіз морфологічних змін печінки за умов поєднаної патології з урахуванням періоду лактації, що демонструє глибокий і диференційований підхід до дослідження. У підрозділі 3.5 узагальнено відомості про морфофункціональні зміни печінки та їхній вплив на продуктивність тварин.

Суттєвим є те, що кожен підрозділ завершується підсумковими висновками, які чітко відображають основні результати та підсилюють логічну завершеність розділу.

Загалом розділ характеризується послідовним викладом матеріалу, належною систематизацією та обґрунтованістю наведених результатів, що забезпечує їхню наукову достовірність і переконливість.

Розділ 4. «Аналіз і узагальнення результатів досліджень». У даному розділі автор проводить глибокий науковий аналіз та систематизацію отриманих фактичних даних, зіставляючи їх із сучасними поглядами вітчизняних і зарубіжних вчених на проблему метаболічних розладів у високопродуктивної худоби. Дисертант обґрунтовує взаємозв'язок між порушеннями обміну речовин та структурно-функціональним станом печінки, використовуючи результати власних ветеринарно-санітарних, біохімічних та морфологічних досліджень. Розділ має значний обсяг і складає 12 сторінок.

Дисертант стверджує, що розвиток поліморбідної патології (зокрема поєднання кетозу з маститом та ендометритом) призводить до достовірного посилення патоморфологічних змін у печінці. На основі проведеного аналізу автор доводить, що за умов поєднання патологій адаптаційні можливості органа вичерпуються швидше, що проявляється у розвитку дифузного стеатозу та дезорганізації часточкової архітекτονіки.

За даними дисертаційної роботи встановлено, що морфометричні показники печінки (абсолютна та відносна маса) прямо залежать від важкості патологічного процесу та періоду лактації.

При аналізі морфологічних параметрів печінки дисертантом виявлено, що

за умов кетозу орган характеризується згладженістю країв, жовтяничним забарвленням та в'ялою консистенцією. При порівнянні морфометричних даних печінки у корів з ізольованим кетозом та за його поєднання з іншими патологіями встановлено, що за поліморбідної патології площа вогнищ жирової дистрофії у паренхімі є значно більшою.

Вивчення мікроскопічної будови печінки дозволило автору зробити висновок, що гістоархітектоніка органа у високопродуктивних корів має специфічні особливості, зумовлені негативним енергетичним балансом. Дисертант розглянув особливості мікроциркуляторного русла, встановивши, що у корів із кетозом синусоїдні капіляри часто перебувають у стані пасивної гіперемії, а паренхіма зазнає вакуольної та жирової дистрофії, яка проявляється дифузно.

Особливу увагу в розділі приділено порівнянню результатів гістологічних та біохімічних досліджень. В. М. Олішевський відзначає, що гістологічно виявлена жирова дистрофія чітко корелює з підвищенням активності ферментів АсАТ і АлАТ та зниженням рівня глюкози в крові тварин. Результати аналізу підтверджують ефективність запропонованої автором схеми корекції з використанням препарату «Кекстон», оскільки у тварин дослідних груп спостерігалася стабілізація метаболічного профілю та покращення регенераторних процесів у паренхімі печінки.

Узагальнюючи результати, дисертант робить висновок про патогенетичну доцільність комплексного підходу до діагностики та профілактики метаболічних хвороб, враховуючи стан печінки як центрального органа обміну речовин. Висновки розділу логічно впливають із проведеного обговорення та відповідають поставленим у роботі завданням.

Висновки. Дисертація завершується 8 обґрунтованими змістовними та послідовними висновками, які повною мірою відображають отримані результати досліджень, є логічними та чітко відповідають визначеним завданням. Зокрема, автором експериментально доведено ефективність препарату «Кекстон» для корекції метаболічного стану та встановлено глибокі патоморфологічні зміни печінки (дифузний стеатоз, некроз гепатоцитів, перипортальний фіброз) за умов поліморбідної патології.

Пропозиції виробництву сформовані на основі дисертаційних досліджень. Вони включають рекомендації щодо регулярного біохімічного скринінгу печінкових ферментів, впровадження комплексної системи профілактики метаболічних порушень та проведення лікування маститу виключно на основі бактеріологічних досліджень.

Список використаних джерел включає 260 найменувань, з яких 174 – латиницею. Джерела є сучасними, зорієнтованими на досягнення світової ветеринарної науки, включаючи публікації самого дослідника, що підтверджують апробацію результатів роботи.

Додатки включають:

Додатки А та Б: документи, що засвідчують апробацію та впровадження результатів дисертаційної роботи (акти впровадження у виробництво та довідки про використання у навчальному процесі).

Додаток В: матеріали та методи досліджень (відомості про формування груп, фото обладнання (кетометр) та техніку відбору біоматеріалу).

Додаток Г: технологічне забезпечення та ветеринарно-санітарний контроль (характеристика приміщень, схеми лікування маститу та інструкції до тест-систем контролю антибіотиків у молоці).

Додаток Д: результати власних досліджень (фотофіксація клінічних ознак поліморбідної патології та макроскопічні зміни печінки).

Додаток Е: список опублікованих праць за темою дисертації та науково-методичні рекомендації.

Ступінь обґрунтованості результатів, їх наукова новизна.

Дисертантом проведено комплексне дослідження впливу поліморбідної патології на морфофункціональний стан печінки корів голштинської породи у розрізі першої, другої та третьої лактації в умовах інтенсивного молочного виробництва. Дослідження проводили із застосуванням анатомічних, гістологічних, морфометричних, цитометричних, біохімічних та статистичних методів.

Автору вдалося вперше комплексно дослідити вплив впровадження належної виробничої та гігієнічної практики (GMP/GHP) у промислових умовах ПРАТ ПК «Поділля» на якість і безпечність молока-сировини. Досліджено печінку корів на її морфофункціональний зв'язок із показниками продуктивності та відтворювальної здатності за умов поліморбідної патології. Встановлено, що розвиток жирової дистрофії, некрозу та перипортального фіброзу безпосередньо залежить від комбінації захворювань (кетоз-мастит, кетоз-ендометрит, кетоз-гіпокальціємія) та періоду лактації.

Спираючись на результати власних спостережень, автор доводить високу терапевтичну ефективність застосування препарату «Кекстон» у транзитний період, що забезпечує стабільний антикетогенний ефект та гепатопротекторну дію. Вивчена гістоструктура паренхіми печінки і встановлено, що конфігурація клітинних тяжів та стан синусоїдних капілярів визначають морфофункціональну напруженість органа, яка маніфестує статистично значущим зростанням абсолютної та відносної маси печінки, найбільш вираженим у тварин другої лактації.

Встановлено високий ступінь інтенсивності патоморфологічних змін, що підтверджується цитометричним аналізом: збільшенням об'єму гепатоцитів та їхніх ядер на тлі зниження ядерно-цитоплазматичного відношення (ЯЦВ), який визначається стадією метаболічного стресу та ступенем ліпідної інфільтрації.

Дисертаційне дослідження Олішевського Віктора Михайловича виконано на високому методичному рівні з використанням комплексу сучасних методів дослідження. Зроблено глибокий аналіз отриманих результатів, у зв'язку з цим, робота має важливе теоретичне та практичне значення. Загальні висновки повністю випливають із результатів власних досліджень, відповідають поставленій меті і завданням дослідження та дозволяють всебічно оцінити проведену комплексну роботу. На основі висновків сформульовано пропозиції виробництву.

Відомості щодо проходження біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Наукові дослідження здобувача виконувалися в умовах промислового молочного підприємства ПРАТ ПК «Поділля» (Могилів-Подільський район, Вінницька область) із дотриманням норм гуманного ставлення до тварин та принципів сучасної ветеринарної біоетики.

Утримання тварин відповідало встановленим зоогігієнічним вимогам: їм забезпечували повноцінну, збалансовану годівлю та необмежений доступ до води. Усі виробничі процедури, зокрема доїння, профілактичні й діагностичні заходи, проводилися з мінімізацією стресового впливу.

Забір біологічного матеріалу (крові, молока, зразків печінки) здійснювався згідно зі стандартними ветеринарними методиками та лише в межах планових виробничих і діагностичних процедур, без додаткового травмування тварин. Морфологічні дослідження печінки проводилися на матеріалі, отриманому під час вимушеного забою.

Методичний підхід до проведення досліджень пройшов біоетичну оцінку та був затверджений відповідним етичним комітетом закладу вищої освіти, що підтверджується офіційним висновком (від 12 листопада 2025 року).

Практичне значення отриманих результатів. Результати комплексного моніторингу функціонального стану печінки у корів голштинської породи за умов поліморбідної патології (поєднання кетозу з маститом, ендометритом та гіпокальціємією) будуть слугувати критеріями для більш повної оцінки морфофункціонального статусу високопродуктивних тварин у нормі та за метаболічних розладів. Також вони мають практичне значення для встановлення критичних точок метаболічного виснаження організму в транзитний період, що необхідно для наукового обґрунтування технологій інтенсивного молочного тваринництва, а також для опанування механізмів розвитку гепатопатій, формування їх симптомів та розробки способів превентивної терапії.

Результати досліджень увійшли до науково-методичних рекомендацій «Профілактика кетозу корів», затверджених Науково-інноваційним інститутом тваринництва та ветеринарії Поліського національного університету (протокол № 1 від 3 вересня 2025 р.).

Основні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі та науково-дослідній роботі на кафедрах закладів вищої освіти України:

- Поліського національного університету;
- Дніпровського державного аграрно-економічного університету;
- Полтавського державного аграрного університету;
- Білоцерківського національного аграрного університету;
- Сумського національного аграрного університету;
- Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького;
- Національного університету біоресурсів і природокористування України;
- Одеського державного аграрного університету.

Також результати досліджень впроваджені у виробничий процес ПРАТ ПК «Поділля» (Вінницька обл.), що підтверджено відповідними актами впровадження.

Апробація результатів досліджень, повнота їх викладення в опублікованих працях. Основі результати дисертаційної роботи були позитивно оцінені під час відповідних заходів: щорічні звіти кафедри внутрішньої патології та морфології Поліського національного університету; щорічні звіти науково-технічної ради Науково-інноваційного інституту тваринництва та ветеринарії; щорічні наукові конференції науково-педагогічного колективу факультету ветеринарної медицини та тваринництва Поліського національного університету (2022–2025 рр.); XIX Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові читання 2022. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини» (м. Житомир, 17 листопада 2022 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів» (м. Житомир, 18 травня 2023 р.); науково-практична конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Проблеми та перспективи розвитку тваринництва і ветеринарії в умовах євроінтеграції» (м. Житомир, 23 травня 2023 року); II Всеукраїнська науково-практична конференція «Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень–2023» (м. Житомир, 31 травня 2023 р.); X щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові читання 2023. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини» (м. Житомир, 16 листопада 2023 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та здобувачів освіти «Наукові здобутки у вирішенні актуальних проблем виробництва і переробки продуктів тваринництва» (м. Житомир, 15 грудня 2023 р.); науково-практична конференція, присвячена Дню науки в Україні «Наукові читання 2024. Ветеринарія в умовах воєнного стану: виклики та їх подолання» (м. Житомир, 21 травня 2024 р.); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Єдине здоров'я»: реалії і перспективи» (м. Житомир, 5–6 листопада 2024 р.); XI щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція «Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини» (м. Житомир, 14 листопада 2024 р.); Міжнародна наукова конференція «Krowa mleczna w pytaniach» (м. Краків, Польща, 12–13 березня 2025 р.); XII Міжнародна науково-практична конференція «Органічне виробництво і продовольча безпека: цифрові технології та інновації» (м. Житомир, 15–16 травня 2025 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання ветеринарної медицини: реалії та перспективи – 2025» (м. Харків, 15 травня 2025 р.); XII щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові читання 2025. Ветеринарна медицина і біорізноманіття в цифрову епоху: інновації, діагностика, захист» (м. Житомир, 20 травня 2025 р.); Міжнародна наукова конференція «Актуальні питання ветеринарної патології», присвячена 105-річчю ФВМ НУБіП України (м. Київ, 2–3 жовтня 2025 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах євроінтеграції» (м. Одеса, 16–17

жовтня 2025 р.); XVII Міжнародний молочний конгрес (м. Умань, 17–18 жовтня 2025 р.); IX Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин» (м. Полтава, 22–23 жовтня 2025 р.); Дев'ята Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Теорія та практика сучасної морфології» (м. Дніпро, 6–7 листопада 2025 р.).

Повнота опублікованих результатів дисертації, кількість наукових публікацій. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 23 наукових працях у тому числі: 7 статей у фахових наукових виданнях України, 1 науково-методичні рекомендації, 15 тез доповідей на наукових конференціях (дод. Є).

Академічна доброчесність. У процесі аналізу дисертаційної роботи Олішевського Віктора Михайловича та його наукових публікацій, що відображають ключові результати дослідження, порушень принципів академічної доброчесності не встановлено. Список використаних джерел оформлено відповідно до чинних вимог, а виклад матеріалу вирізняється самостійністю, послідовністю та належним науковим рівнем. Дисертаційну роботу також перевірено на наявність текстових запозичень за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення StrikePlagiarism.

Особистий внесок здобувача. Дисертантом особисто проведено пошук і аналіз джерел наукової літератури за напрямом досліджень, відібрано матеріал та виконано увесь обсяг експериментальних досліджень. Здобувачем самостійно проведено клінічні, патологоанатомічні, гістологічні, біохімічні та статистичні дослідження, а також узагальнено отримані результати та підготовано ілюстративний матеріал. Одержані результати, висновки та пропозиції виробництву було інтерпретовано та сформульовано спільно з науковим керівником. У дисертаційній роботі здобувачем використано результати особистих ідей та положень, які опубліковані у наукових працях у співавторстві. Вибір теми дисертаційної роботи та напрямків досліджень було проведено спільно з науковим керівником – доктором ветеринарних наук, професором Гуральською С. В.

Побажання, зауваження і запитання до дисертанта. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання, зауваження і запитання:

1. Дисертант згадує «Кекстон», але в анотації не вказано його діючу речовину та фармакологічну групу.

2. В розділі 1. «Огляд літератури», на мою думку, слід було приділити увагу проблематиці маститу, так як окрему частину в роботі приділено саме маститу, як одному з провідних чинників погіршення якості молока та зниження продуктивності корів.

3. Підрозділ 3.1.3. Аналіз антибіотикочутливості збудників. Наведені дані щодо спектра чутливості мікроорганізмів до антибактеріальних препаратів є інформативними та практично цінними. Разом із тим доцільним було б доповнити їх узагальнюючим аналізом змін антибіотикочутливості упродовж років дослідження та коротким обговоренням отриманих результатів у світлі

сучасних літературних даних.

4. Підрозділ 3.2. «Профілактика кетозу у корів: роль і ефективність «Кекстону» – позитивний вплив препарату на репродуктивні та продуктивні показники корів представлено переконливо, проте доцільним було б провести дослідження його впливу на стан новонароджених телят отриманих від них.

5. Підрозділ 3.3. «Вплив препарату «Кекстон» на біохімічний профіль крові корів». Показники вуглеводного та мінерального обміну потребують ширшого контексту. Відсутність достовірних змін рівнів глюкози, кальцію, фосфору та магнію обґрунтовано трактовано як збереження гомеостазу. Разом із тим доцільно було б коротко обговорити ці показники у контексті профілактики субклінічного кетозу та гіпокальціємії, що підвищило б клінічну значущість наведених даних.

6. Окремої уваги та глибшого обговорення потребує взаємозв'язок між описаними мікроциркуляторними порушеннями та терапевтичною ефективністю лікування описані в Розділі 3.4.1 «Морфологічні зміни печінки корів першої лактації за поліморбідної патології». Виявлене автором повнокров'я синусоїдів на тлі ендометриту є класичною ознакою розладів мікроциркуляції, що супроводжують системний ендотоксикоз. Проте дисертантом не повною мірою враховано, що наявність хронічного запалення та зон фіброзу призводить до сповільнення кровообігу в паренхімі печінки.

7. У підписах під рисунками не вказано яким саме гематоксиліном фарбували гістопрепарати.

8. Зустрічаються не зовсім чіткі рисунки, такі як: рис. 3.4.1 на с. 98., рис. 3.4.15, с. 109, що не дає змоги використовувати їх для підтвердження тих чи інших характеристик як наглядний матеріал.

Запитання до здобувача:

1. У роботі Ви описуєте наявність портального фіброзу та повнокров'я синусоїдів. Як, на Вашу думку, ці структурні зміни паренхіми печінки впливають на фармакокінетику антибактеріальних препаратів та чи можуть вони бути причиною низької ефективності терапії при лікуванні супутнього ендометриту?

2. Як ви вважаєте, чи є ендометрит наслідком імуносупресії через кетоз, чи навпаки – запалення в матці спровокувало кетоз через зниження апетиту?

3. Чи не вважаєте ви, що надій у 60 кг при рівні кетонових тіл 1,71 ммоль/л є фізіологічною межею для голштинської породи?

4. Які біохімічні показники, окрім АсАТ та ГГТ, були найбільш інформативними для оцінки гепатопротекторного ефекту препарату «Кекстон» у корів різних лактацій?

5. Зважаючи на Ваші дослідження, як саме патоморфологічний стан печінки корелює з ризиком виникнення антибіотикорезистентності у корів із поліморбідною патологією?

6. Чи можна рекомендувати запропоновану Вами схему профілактики кетозу як універсальну для господарств із різним рівнем інтенсифікації виробництва, чи вона потребує адаптації залежно від генетичного потенціалу

тварин?

Попри висловлені дискусійні положення та окремі зауваження, дисертаційне дослідження справляє позитивне враження. Зазначені недоліки мають переважно уточнювальний та рекомендаційний характер, не мають принципового значення для загальної оцінки роботи та не применшують її наукової цінності й практичної вагомості.

Дисертаційна робота Олішевського Віктора Михайловича за своїм змістом, структурою та оформленням є завершеною самостійною науковою працею. Дослідження виконане на належному методичному рівні з використанням репрезентативного обсягу клінічного та морфологічного матеріалу. Поставлені у роботі завдання логічно трансформовані у чіткі наукові висновки.

Наукові положення, результати та практичні рекомендації, що виносяться на захист, є належним чином обґрунтованими, аргументованими та підкріпленими як власними експериментальними даними, так і результатами сучасних фахових джерел літератури. Робота повністю відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Олішевського Віктора Михайловича на тему: «Адаптаційні зміни печінки та показники продуктивності корів за поліморбідної патології» – завершена наукова праця, результати якої оформлені відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759) та повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502 та від 03 травня 2024 року № 507), а її автор Олішевський Віктор Михайлович заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензент, кандидат ветеринарних наук,
доцент кафедри внутрішньої патології та
морфології Поліського національного
університету

Геннадій ГРИЩУК

